

20 MAFAUFAUGA E PALOTA **LEAI** ILE FA'AUMAFILĒMUINA ILE 2020

FESILI:

E te lagolago e amata
fa'amamaluina le tulafono
End of Life Choice Act
2019 coming into force?

1 UA LEVA ONA IAI LE TATOU FILIFILIGA

E mafai ele tagata ona tete'e togafitiga fa'afoma'i e tusa lava pe i'u ifo ua oti. Ile Vaega 11 o le tulafono Áia Tatau ole New Zealand Bill of Rights Act 1990' e faimai: "E iai le áia i so'o se tagata e tete'e atu so'o se ituaiga o togafitiga fa'afoma'i." E aofia ai fa'atonuga "Taofi le Mānava Fa'aola". Ole te'ena o togafitiga fa'afoma'i e lē ole 'Fa'aumafilēmuina'.

E matuā taū le malamalama i uiga o upu ma fa'aupuga o lenei fa'atalatalanoaga. Ole to'atele o tagata e faigofie mana'oga, ole fia mautinoa o le fa'atautaiaina o vai e mapu ai tiga ma le taofi o togafitiga ua pologa ai e lē ose faiga fa'asolitulāfona. Ole mea lea ua iai ile taimi nei. E lē mana'omia e le tulafono po o ni tu ma amio fa'aletagata e fa'apea ole

tagata gasegase pe manu'a e tatau ona fa'auau le ola tusa lava po ole à le tulaga e o'o iai. E manino lava le tulafono i itu e lua ia – ole 'taofiga o togafitiga fa'afoma'i ua pologa ai le ma'i, e lē ole solitulāfona aua e mafai ai ele ma'i ona maliu i luga o le natura o lona lava gasegase, e ese mai lea i le otī ua loto mana'o iai.

FA'AUMAFILĒMUINA / FESOASOANI E PULE ILE OLA E LĒ

- ole tape o masini o lo'o fa'auau ai le ola
- ole taofia o su'esu'ega a foma'i, togafitiga ma ta'otoga tipitipi e lē toe aogā
- ole talosaga e "Taofi le Mānava Fa'aola (no CPR)"
- ole taofi mea'ai/suavai pe afai ua atili tīgāna ai le ma'i
- ole maua o fualā'au e fa'aitiitia ai tīgā ma isi fa'ailogia ole ma'i

FA'AUMAFILĒMUINA / FESOASOANI E PULE ILE OLA OLE

- Tui otī (fa'aoga vailā'au 'oona)
- Taliaina o fuālā'au 'oona e inu ise taimi mulimuli

2 OLE FA'ASESĒ E TUPUTUPU

O le to'atele o tagata gasegase ua leai se fa'amoemoe fa'apea ma gasegase ola-fa'atapula'a ua le lava puipuia. Aemaise o lo'o iai ni aiga afai e maua tūpe mavaega pe a maliu le ma'i ua fai gaoioiga e lē tupuna mai le alofa. O iaiga e mafai ona fa'oleole se ma'i e talosaga le

UIGA O UPU MA FA'AUPUGA

FA'AUMAFILĒMUINA ole fa'ataunu'uina lea ole fa'atonuga a se tagata gasegase e fa'auma lona soifua. O le fa'atonuga ua ia faia ma le malamalama ma ua ia taliaina ma le loto atoa. Afai e lē ole tagata gasegase na fa'ataunu'u le fa'atonuga, ole 'Fa'aumafilēmuina' lea ua fa'atino.

FESOASOANI E PULE ILE OLA pe afai ole tagata maliu na fa'auma lona ola e ona lava lima.

FESOASOANI (FOMA'I) E PULE ILE OLA pe afai ole foma'i na fa'atautaia le auala (fa'ata'ita'iga o vailā'au 'oona')

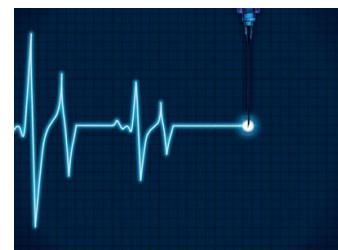
FESOASOANI E MALIU o le fa'aupuga e fa'aaoga mo le 'Fa'aumafilēmuina' fa'apea ma le 'Fesoasoani e Pule ile Ola'

[Ole tulafono 'End of Life Choice Act 2019' e fa'ataga ai le fa'aaoga ole 'Fa'aumafilēmuina' ma le 'Fesoasoani e Pule ile Ola'. E mafai ai e foma'i ma tausima'i ona latou fa'ataunu'u le faia ole tui oti e fa'aaoga vailā'au 'oona.]

TAUSIGA FA'ATO'AFILEMU ose tausiga fa'apitoa mo tagata gasegase ua le toe iai se togafitiga. Ole sini o lea tausiga ole fesoasoani e fa'ato'afilemu tīgā ma isi fa'ailogia ogaoga o gasegase ina ia mafai e latou ona maua se filēmu ma ola fiafia i aso mulimuli o latou soifua

'Fa'aumafilēmuina' e vave ai ona maua le tūpe mavaega, po'o le vave fa'auma ai le avega ole tausima'i. I se su'esu'ega mai le isi itumalo o Belgium na maua ai fa'apea ole vae tolou tagata maliliu i le 'Fa'aumafilēmuina' e le'i manino pe na fai se talosaga. I isi atunu'u olo'o fa'ataga ai le 'Fa'aumafilēmuina' ole to'atele ua lē tausisa i aiaiga fa'alekulāfona e tatau ona lipoti le maliu. E tatau ona mataala i lamatiaga o le fa'asesē i lea tulaga.

E telē le fa'alētonu o le tulafono End of Life Choice Act ile itu o tiute a foma'i e "taumafai i le mea sili e tau ai" ile fesoasoani e fa'ato'ato'a le gasegase mai lea tulaga – o se aiaiga matuā maulalalo lona malosi fa'alekulāfona. E lē gata i lea, e leai se auala fa'aata i le tulafono e puipuia tagata gasegase mai le fa'amalosia. I le 'Taofi Fa'aulu' a le NZMA na ave i le Komiti Tofia Fa'amasinoga na tusi: "O aiaiga i le tulafono fa'atū e lē fa'amatu'u mai ai o se talosaga mo le 'Fesoasoani e Maliu' na faia e leai se fa'amalosia." I se fa'aopoopoga, o se talosaga mo le 'Fa'aumafilēmuina' e mafai ona sainia e sē tasi e maua fa'amanuiaiga pe a maliu le ma'i. [O le to'atele o Sui Palemene sa palota e tete'e aiaiga e fa'amalosia puipuiga].

For an online version of this pamphlet (including references & additional information) go to PROTECT.ORG.NZ

3 AUILILIGA MA FAUTUAGA O TOGAFITIGA E IAI TAIMI SESĒ

O auililiga ma fautuaga fa'a'afoma'i e fa'avae lea i luga o su'esu'ega ma le poto masani fa'afoma'i ae le fa'avae i luga o le mautinoa. E iai tagata ua 'Fa'aumafilēmuina' ona o se gasegase fa'apea latou ua maua ai ae mulimuli ane e sees le Auililiga a le foma'i. O le tulāfono o le a tatou palota iai e fa'amoemoe i 'auililiga' a foma'i i tagata o lo'o puapuagatia i se gasegase ua leai se fa'amoemoe ma ua toe ono masina, pe i lalo ifo, lona soifua totue. E to'atele tagata ua ave iai lea fautuaga ae lē maliliu, o isi e siliga atu i masina, o isi ua tausagā o soifua pea. O se su'esu'ega o 'Fautuaga o Togafitiga' a foma'i i tagata gasegase ua leai se fa'amoemoe ua maua ai e nā ole 20% o fautuaga e l totonu ole 33% o tagata e le'i maliliu. Ose pepa su'esu'e na lomia ile 2012 e le British Medical Journal na matauina ai le 28% o lipoti su'esu'eina po'o le ā le pogai o le malii, e tasi o ia lipoti e sesē le 'Auililiga a le Foma'i.

4 OSE A'EGA MASE'ESE'E

Ua iai molimau fa'amaonia mai atunu'u ua fa'aaoga le 'Fa'aumafilēmuina' fa'apea ole iai ole avanoa filifilia ma le fa'atinoga ole 'Fa'aumafilēmuina' ua tutupu mai ai ni a'afiaga e le'i fuafuaina. So'o se itua'iga taumafaiga fou e fa'atagaina ma fa'amamalu i totonu le 'aiā mo tagata lautele' - ole a'oa'oga mai nu'u i fafo - ole a ūna'ia le 'aiā' e aofia ai nisi vaega o tagata e iai: gasegase tumau, mafaufau ma malosi lē ato'atoa, ma'i fa'alemāfaufau, tagata ua lē lāvavā ile ola, e o'o lava i tamaiti.

5 'MALIE E OTI' O LE A SUIA 'O LOU TIUTE' LE OTI'

O tagata gasese ua lē toe iai se fa'amoemoe e lamatia gofie i tauānauga po'o fa'amalosiaga a aiga, po'o tausima'i, vasega a foma'i, ae maise ai le mamafa ole mata'upu io latou mafaufauga. O le aofia o ia lagona e ui ai ina latou fa'apea ole 'mea e tatau ona fai' ole fa'ao'o loa ole 'Fa'aumafilēmu'; ua leva fo'i ona 'ta'alo ile malae' ae sili ona tu'umuli ae fa'amāmā le avega ole tausiga a fanau, uō ma le aiga lautele. E matuā faigatā ona iloa mautinoa lagona ole ma'i pe sa oleole pe fa'amalosiaga se talosaga.

"One person's right to die becomes another person's feeling that it's a duty to die ... you can say it to me, but nobody's gonna be dragged there. ... It's not as straightforward as that, ... once it exists it exists. Some of the worst coercion is choosing it yourself, because you feel you've got no option."

Liz Carr UK TV Star & Disability Rights Activist

6 SI'ITIA LAMATIAGA FA'ASAUĀINA O MĀTUA MATUTUA

Ole fa'asauāina o mātua matutua ose fa'afitauali ua iloga i totonu o Niusila. Pe 80% ua fa'alilolilo ma lē lipotia. E lē tatau ona tatou lē amana'iaina e iai le avanoa e fa'amalosia pe tauanau mātua matutua latou te talosaga le 'Fesoasoani e Pule ile Ola'/'Fa'aumafilēmuina'. O lo'o silafia fo'i e matua mātutua ma gasegase vaivai e taugatā le tausiga ma togafitiga o latou - mā - ole fa'aumiumi o latou soifua ole fa'ala'iititia fo'i lea o tamaoaiga maua a fanau mai mavaega. Ose fa'anoanoaga ua iai fanau lē fa'amaoni ma le leaga ua latou lagā ma tulei lea mata'upu.

7 OLE 'FESOASOANI' E PULE ILE OLA UA LAUILOA AI LE PULE ILE OLA

Ile finauga a tagata e 21 e iai le aufaigaluega soifuamalolōina ma tagata atamamai e fa'apea ua iai molimau fa'anumera mai Oregon, Belgium ma le Netherlands ole si'itia o tagata e fa'aaoga le 'Fesoasoani e Pule ile Ola' ua si'itia ai fo'i ma le numera o tagata 'Pule ile Ola' ile atunu'u lautele. Ua masalomia ole fa'alauiloa ole pule ile ola, o se avanoa fausia mo tagata puapuagatia, ua le mafai ona fa'apatino na'o tagata gasegase ua leai se fa'amoemoe. O vaega o lagolago le tulafono lea ole a palotaina ua vala'auina e aumai ni molimau e fa'amaonia ai e lē si'itia le numera o tagata lautele e 'pule ile ola' pe a pasia le tulafono. E mautinoa latou telē aumaia auā e leai ni molimau. Ile tasi itu e mafai e sosaiete ona ofo atu i ni tagata puapuagati ni avanoa e fesoasoani e pule ile ola, o le 'Fa'aumafilēmuina' lea, a'o leisi itu ole taumafaiga e taofi tagata ta'itasi mai le faia ole 'Pule ile Ola'. Ile taimi o sosolo le fa'ama'i 'Pule ile Ola' ole va'aiga alofa ma le agava'a e telē lamatiaga e fa'aauau ai.

E TE SILAFIA? Ole 39,159 o talosaga na tu'u atu ile Komiti Tofia o lo'o iloiloina le tulafono fa'attū, e toeititi maua le 92% o tete'e i le pili, e aofia ai le 93.5% o talosaga fa'auulu mai e foma'i, tausima'i ma isi tagata faigaluega ale soifuamalolōina.

How many euthanasia 'mistakes' are we willing to accept?

FAMILY FIRST
NEW ZEALAND

8 MASALOMIA E A'AFIA FILIFILIGA ILE ATUATUVALE

So'o se ma'l e fa'afeagai ma le oti, po'o tauivi ma se gasegase vaivai ma lē toe manua iai taimi e maua ile atuatuvala. Ae peita'i, e to'atele tagata i atunu'u i fafo e maua ile atuatuvala sa talosaga le 'Fa'aumafilēmuina' ae toe sui mafaufau ina ua manua togafitiga ole atuatuvala fa'apea ma tiga ogaga. A fa'ataga le 'Fa'aumafilēmu' po ole 'Fesoasoani e Pule ile Ola' o lona uiga ole toa'tele o tagata gasegase e uia lea auala faigata ma maua le manua ole a le fa'aaoga lea avanoa aua ua vave fa'auma ī latou soifua.

9 'FESOASOANI E PULE ILE OLA' FA'AITITIA AI MAMALU O TAGATA LĒ ATO'ATOA

O vaega fautua malosi aiā a tagata ua iai mana'oga fa'apitoa e sa'o o latou popolega. O le tamā Niusila Dr John Fox, e maua i le ma'i 'lili' (spastic hemiplegia) ose ma'i e tigaina i aso uma faimai: "Aua le fa'aama'amulu matou. Aua le fa'afaigatāina mo matou. Aua le fa'atofoto matou e pule ile ola. I taimi ua leai se sulufa'iga, e mana'omia le fa'asusulu mai ele tatou atunu'u le alofa ia matou, o matou e mana'omia, e tāua, tatou e tutusa. E ui ina faimai ua fa'asa'o [le tulafono] ua tatou malamalama ose tulafono fa'apea e tuputupu fa'alautele, tatou te lē mafai ona fa'atonutonu, o pu ma avanoa e toe taliu mai ma tatou lavevea ai. Ole itu lena e mata'u ai ile tulafono fa'atū a [David] Seymour." I le saunoaga a le vaega lagolago i aiā a tagata e iai mana'oga le ato'atoa Not Dead Yet, "E tele ma tele itu'aiga auala e fa'ilaoa i tagata ua lē ato'atoa, e lē taūa latou ola."

FA'AFITAULI PATINO ILE TULAFONO END OF LIFE CHOICE ACT 2019

E tusa lava pe ete lagolago se vaega ole Fesoasoani e Pule ile Ola/Fa'aumafilēmu tulafono, ole END OF LIFE CHOICE ACT 2019 ua mautinoa e lē ole fofō. O le tulafono fa'atū e iai fa'afitauli iloga e afātia ma lamatia ai tagata vaivai ma mātua mātutua.

13 E LEAI MOLIMAU TUMA'OTI

E lē mana'omia ni molimau tuma'oti, e aofia ai ma le taimi e fa'ataunu'u ai le oti. O le ese'esega, i Oregon, e to'alu tagata mana'omia e molimau le sainiga o le talosaga tusitusi, ole tasi o la'ua o se tagata ese (leai se pi'itaga, pe maua se fa'amanuiga mai le mavaega, pe faigaluega i le falema'i o lo'o tausia le gasegase, e lē o se tagata ole auaigaluega o tausia le ma'i). Canada ma Victoria (Ausetalia) e mana'omia tagata molimau tuma'oti fa'atasi ai ma le tagata faigaluega ale falema'i o lona tiute ole fa'amaopoopo. [Ole to'atele o Sui Palemene na palota e tete'e se suiga ole tulafono e tatau ona iai se tagata tuma'oti e molimau le fa'ataunu'uina ole oti].

14 E LĒ MANA'OMIA LE ATO'ATOA OLE MAFAUFAU ILE OTI

Ile ese'esega ma Victoria po'o Canada, e leai se malupuipua ile tulafono fa'atū e fa'amaonia o lo'o ato'atoa ma agava'a le mafaufau o le tagata ile taimi e fa'ao'o ai le tui oti. E si'itia ai lamatiaga ole oti sesē.

10 O SELENI E TULEIA FA'AIUGA

O le tulafono *End of Life Choice Act* e na ole tasi le filifiliga o lo'o iai se aiā – maliu fa'afuse'i. E leai se aiā fa'atusa mo le 'Tausiga Fa'ato'afilemu'. O 'Tausiga Fa'ato'afilemu' ma Falema'i fa'apitoa mo tagata ua fa'ataliali le oti, e taugatā; e taugofie ai le 'Fa'aumafilēmuina'. O se suiga ile tulafono ua fa'aofia i totonu se vaega 'faitau tupe' e fa'aoga i fa'ai'uga fai ose tausiga mo aso soifua o totoe. O lenei tulaga faigatā ole 'aano lea ole matāupu o lo'o talanoaina. I le itu ole tagata to'atasi, o latou e vaivai le seleni ma lē saofia ai tausiga lelei e i'u ina osofia se fa'alogona e fa'auma le ola ona ua le lava le seleni, pe ua lē avanoa le tausiga e mana'o ai ona ua le lava le seleni.

11 TETE'E TAGATA LAUTELE

Ole te'ena ole tulafono ole a tatou palota iai ua fa'aleo mai e vaega: tagata ua le ato'atoa, mātua matūtua, fautua aiā tatau, loia, foma'i, ma isi ole auaigaluega a le soifuamalōlōina.

12 TETE'E FA'ALAPOTOPOTOGA SOIFUAMALŌLŌINA

Ole to'atele o fa'lapotopotoga soifuamalōlōina ile lalolagi ua tutū fa'atasi e tete'e le 'Fa'aumafilēmuina', aofia ai ma le World Medical Association o se fa'lapotopotoga e silia ile 10 miliona sui auai. Ole Asosi Soifuamalōlōina a Niusila (NZMA) ua fa'aalia le tete'e ile 'Fa'aumafilēmu' atoa ma le 'Fesoasoani foma'i e Pule ile Ola', ma ua latou folafola o ia faiga e lē "ni uiga moni ma e fa'aleagaina ai tagata, aemaise tagata vaivai, fa'apea le sosaiete atoa."

15 LEAI SE TAIMI E TOE MAFAUFAU LOLOTO AI

E leai se taimi atofa fa'apitoa e toe mafaufau loloto ai le tagata ae le'i fa'ataunu'u le tui oti, e pei ole 15 aso, ua fa'atapula'a e Oregon; 9 aso e Victoria, po'o le 10 aso e Canada. Ua na ole tasi se taimi ta'ua ele tulafono End of Life Choice Bill 2019, ole 48 itula mai le vā ole saini o vai talavai e o'o atu ile taimi atofa e maliu ai. O lona uiga o le fa'asologa mai le fa'ataga ole talosaga e o'o atu ile fa'ataunu'uina ole tui oti, pe na ole lua pe tolu ni aso e fa'atino ai. [Ole to'atele o Sui Palemene, na palota e lē talia le atofa ole vāiasi e tasi e tu'u ai se avanoa e toe mafaufau loloto le tagata i lana fa'aiuga faia].

ETE SILAFIA?

E 114 suiga na fa'atū e Sui Palemene e fa'aleleia ai le tulafono fa'atū. E na ole 3 mai le 114 ua talia e aofia ai le fa'ai'uga e fa'apalota le atunu'u lautele. Ole tele o suiga fa'atū e le'i fa'atalanoaina. E ui ina ua 16 masina talu ona fai su'esu'ega ma auiliiliga a le Komiti Tofia, ma fa'alogia i taofi o tagata lautele e le'i malilie e pasia.

For an online version of this pamphlet (including references & additional information) go to PROTECT.ORG.NZ

"[M]atou te lē lagolago le tulafono fa'atū 'End of Life Choice Bill'. E lē gata i lea, matou te talitonu o lo'i iai fa'aletonu matuiā ma vaivaiga fa'alematatā o le tulafono fa'atū. E atagia ai le faigatā ma faigatā o le fatufatu ma tusia o se tulafono fa'aumafilemuina ma fesoasoani foma'i e pule ile ola e patino ma aoga ato'atoa e fa'amatala ma fa'amalamalama po'o ai tagata ua fa'atagaina, mafai ona fa'atino filifiliga ma le sa'oloto, puipui tagata vaivai ma le lē tagolima, fa'apea ma le iai ole agava'a talafeagai. Matou tala fa'ai'u, ole fa'aumafilēmu e fete'ena'i ma so'o se itu o le galuega fa'afoma'i ma ole a suaia ai le fa'avae ole matāfaoi fa'afoma'i aemaise le faiā a le foma'i ma le tagata ma'i.

Taofi fa'aulu a le NZMA na tu'u atu ile Komiti Tofia Fa'amasino

16 E LĒ MANA'OMIA LE FAIĀ ILE VA O FOMA'I/MA'I

Ole foma'i muamua (ile tulafono fa'atū e to'alua foma'i e fa'atino le galuega) e lē taūa pe na te iloa le ma'i. E mafai fo'i e lea foma'i ona fa'amaonia se avanoa mu le 'Fesoasoani e pule ile ola' e tusa lava le'i fa'atalanoa le matā'upu. Afaia ua masalomia o fa'aooleole pe o fai faiga fa'amalosi, e mafai e le ma'i ona poloka se talanoaga ale foma'i ma le aiga lautele. E telē le fa'afitauli mo le foma'i e le'i va'aia muamua le ma'i. E leai se avanoa ole ma'i e fa'atalanoa ma aulili'i ma seisī tagata le 'Fesoasoani e pule ile ola' po'o le fa'aumafilēmu. O vaivaiga ogaoga ia ole tulafono. E mana'omia le fa'aulu i totonu ole tulafono puipuiga talafeagai e fo'ia ai le fa'amalosia ma le fa'aooleole. [O le to'atele o Sui Palemene na palota e tete'e le fa'aoi i totonu o aiaiga e ave atoa le sa'olotoga ole āia nofouta].

17 ELE MANAOMIA E FA'ATA'ITA'I TOGAFITIGA AVANOA

E leai se mana'oga e fa'ata'ita'i muamua tausiga fa'ato'afilemu po'o isi ituiga o tausiga. O lona uiga, mo isi tagata, e lē o le filifiliga mulimuli le fa'aumafilēmuina. [O le to'atele o Sui Palemene na palota e tete'e le fa'aulu o puipuiga talafeagai i lea vaega ole tulafono].

18 VAIVAI FA'AMAUMAUGA

Ole lē lava o lipoti o se lu'i tele lea i atunu'u i fafo. Ile tulafono ole a tatou palotaina, e lē se galuega ale Resitara le tulutului o pepa maliu ua le maua pe su'esu'e e sa'o. Ole faigā o iloiloga e lē fa'atagaina le su'ega o le tala'aga ma fa'amamauga o le soifuamalōlōina o le ma'i, e ese mai lea ile Netherlands. E o'o fo'i ile fa'atusa ole kuata o maliu

fa'aumafilemu I Netherlands e lē lipotia aloa'ia. E telē le avanoa e i'u ifo e vaivai atu le faigā iloiloga a Niusila.

**WANT MORE COPIES?
To order for your group...**

**email: admin@familyfirst.org.nz Ph: 09 261 2426
NO COST. But a donation to the VOTE NO campaign is optional.**

ORDER NOW!

PROTECT.org.nz

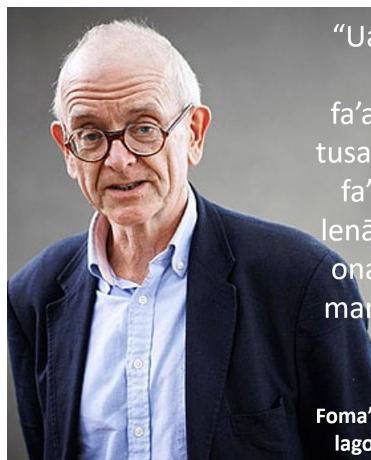
**FAMILY
FIRST**
NEW ZEALAND

19 LĒ MANINO LAINA I LE VĀ FA'AMOEMOEINA & MA'I TUMAU/LĒ ATO'ATOA

Ole vaega lagolago ile tulafono ua mausalī le taofi e lē afaina tagata ua le ato'atoa mana'oga. Peita'i o le tele o mana'oga lē ato'atoa e fa'atapula'a ola ma aofia ai fa'afitauli ma avea ma mea e lamatia ai le ola. I Oregon, "oti i totonu ole ono masina" ua fa'aliliuina e pulega soifuamalōlōina e aofia ai "oti i totonu ole ono masina pe a lē talia togafitiga fa'afoma'i." [Na fa'atū se puipuiga talafeagai e fa'aulu ile tulafoni ae peita'i e le'i fa'atalanoaina pe fa'apalota e Sui Palemene].

20 VAIVAIGA SA'OLOTO OLE AIĀ NOFOUTA

E lē manino po'o ā puipuiga i totonu ole tulafono mo fa'alapotopotoga e iai Fale Malolō, ma Fale Tausima'i Fa'ato'afilemu ma o latou filosofia, amio pulea po'o tu fa'alelotu e taofia ai le fa'atinoina ole 'Fa'aumafilemuina' ma le 'Fesoasoani e Pule ile Ola'. I le va'ai i luma e iai se tulaga ole a fa'amalosia le fa'atino o le 'Fa'aumafilemu' i latou nofoga ina ia afaina ai le tupe maua mai le Mālo e pei o Canada. [Ole to'atele o Sui Palemene na palota e tete'e le tu'u i totonu puipuiga talafeagai i lea vaega o le tulafono]. Ole foma'i latou te tete'e ole a fa'amalosia e fa'atalanoa ma fa'amalamalama le tagata ma'i ile fa'alapotopotoga a le Mālo ole a fa'atū e fa'atautaia le 'Fa'aumafilemu' e tusa lava pe tete'e i luga ole tomai fa'afoma'i po'o manatu fa'aletagata lava ia. [Ole to'atele o Sui Palemene na palota e tete'e le fa'aoi i totonu o aiaiga e ave atoa le sa'olotoga ole āia nofouta].

"Ua finau i latou faimai o tinā matutua ole a fa'amalosia e pule i ola. E tusa lava pe to'alaiti latou e fa'amalosia, e lē lava ea lenā taulaga totogi e mafai ona maliliu le to'atele i le mamalu ma fa'aaloaloga e tatau ai?"

HENRY MARSH

Foma'i Tipitipi Peretania Ta'uta'ua ma lagolago malosi le Fa'aumafilemu.

Ole fa'aumafilemu ma le fesoasoani pule ile ola ose mea mata'utia e afaina ai le to'atele o tatou. E leai se vaega ole Tulafono e maua ai se puipuiga mautinoa mo tagata vaivai male le tagolima ma aofia ai tagata ua le ato'atoa, matua mātutua, atuatuvale pe popole, tagata ua manatu o latou ua fai ma avega i aiga ma latou ua mafatia i aitalafu tipe. O molimau fa'avāomalō ua lagolago ia popolega ma ua fa'ailoa mai ai le mafua'aga e to'alaiti atunu'u ua sui a latou tulafono i le matā'upu lenei.

Aua le tu'u Niusila e fai se 'Fa'aumafilēmu/Fesoasoani Pule ile Ola' mea sesē..